

A1.

1. Τον Ιούλιο του 1914, στο πλαίσιο της περίθαλψης των προσφύγων από τα ρεύματα του 1914-1921, ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 1914 στη Θεσσαλονίκη με σκοπό την άμεση περίθαλψη και στη συνέχεια την εγκατάσταση των προσφύγων σε εγκαταλελειμμένα τουρκικά και βουλγαρικά χωριά της Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας. Παρεχόταν σιτισμός, προσωρινή στέγη και ιατρική περίθαλψη, μέχρι οι πρόσφυγες να βρουν εργασία ή να αποκτήσουν γεωργικό κλήρο.

2. Σύμφωνα συνημμένο στη συνθήκη του Νειγύ (1919). Προέβλεπε εθελούσια ανταλλαγή πληθυσμών Ελλάδας και Βουλγαρίας. Με βάση το σύμφωνο αυτό αναχώρησαν από την Ελλάδα περίπου 50.000 Βούλγαροι και από τη Βουλγαρία περίπου 30.000 Έλληνες (περίπου 20.000 ακόμη Έλληνες είχαν μεταναστεύσει πριν από την υπογραφή της συνθήκης).

3. Τον

Ιούλιο του 1920 υπογράφηκε η Συνθήκη των Σεβρών, που μεταξύ άλλων όριζε ότι η περιοχή της Σμύρνης θα βρισκόταν υπό ελληνική διοίκηση και κατοχή για πέντε χρόνια. Ύστερα από την περίοδο αυτή θα μπορούσαν οι κάτοικοι με δημοψήφισμα να αποφασίσουν την προσάρτηση της περιοχής στην Ελλάδα. Η Συνθήκη των Σεβρών (10 Αυγούστου 1920) αποτέλεσε τη μεγαλύτερη διπλωματική επιτυχία της Ελλάδας και δικαίωσε την τολμηρή πολιτική του Βενιζέλου. Η μικρή Ελλάδα των παραμονών των Βαλκανικών πολέμων γίνεται με την υπογραφή της Συνθήκης «η Ελλάδα των δύο Ηπείρων και των πέντε Θαλασσών». Το όραμα της Μεγάλης Ιδέας φαίνεται να γίνεται απτή πραγματικότητα.

A2.

- A. Σωστό
- B. Σωστό
- Γ. Σωστό
- Δ. Λάθος
- E. Λάθος

B1. Σελ. 50-51 : «Το Νοέμβριο του 1920... βαρύτατες συνέπειές της»

B2.

A. σελ. 46 : «Οι διαφορές του αγροτικού προβλήματος... Η κατάσταση αυτή κράτησε έως το τέλος των Βαλκανικών πολέμων».

B. σελ. 46 : «Στη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου... Κόμμα Ελλάδος».

Γ1.

A. Σελ. 149-151: «Στις 24 Ιουλίου 1923... επίμαχων περιοχών»

Σελ. 152: «Με βάση το άρθρο 11... ανταλλαξίμων»

Στις 30 Ιανουαρίου 1923 υπογράφηκε η συνθήκη της Λωζάννης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, η οποία σύμφωνα με το κείμενο Α προέβλεπε την υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ των δύο χωρών, όπως αναφέρεται και στο σχολικό βιβλίο. Το κείμενο Β προσθέτει ότι ο χαρακτήρας της ανταλλαγής σε πρώτη φάση ήταν εθελοντικός. Πράγματι, το κριτήριο της ανταλλαγής αυτής ήταν θρησκευτικό, με αποτέλεσμα Τουρκόφωνοι ελληνορθόδοξοι και ελληνόφωνοι μουσουλμάνοι να βρεθούν ακούσια σε

χώρες με διαφορετικά ήθη και έθιμα (κείμενο Α). Από την πλευρά του ο Βενιζέλος σε δήλωσή του το 1929, διευκρίνισε ότι επρόκειτο για μία συμφωνία που προέβλεπε την απέλαση των μουσουλμάνων από την Ελλάδα σε συνέχεια της εκδίωξης των Ελλήνων από την Τουρκία (κείμενο Α). Τέλος, κατά το κείμενο Γ, ο Ελ. Βενιζέλος είχε διευκρινίσει στον επίτροπο της Κοινωνίας των Εθνών Φ. Νάνσεν στις 13 Οκτωβρίου 1922 ότι η τουρκική πλευρά είχε αποφασίσει να μην δεχτεί πλέον την ελληνική παρουσία στα οθωμανικά εδάφη και σκόπευε να προτείνει την υποχρεωτική προσφυγή στην ανταλλαγή πληθυσμών.

Β. Σελ. 151-152: «Η πραγματικότητα, όμως,... και η Κοινωνία των Εθνών».

Αρχικά, σύμφωνα με το κείμενο Β, φαίνεται πως ο Βενιζέλος αποδεχόταν την ανταλλαγή πληθυσμών, αρχικά με εθελοντικό χαρακτήρα και στη συνέχεια για πρώτη φορά με υποχρεωτικό χαρακτήρα, αποσκοπώντας στην εξυπηρέτηση των ελληνικών συμφερόντων. Στόχος του ήταν να αποτραπεί η μονομερής απογύμνωση και εκδίωξη ή εξόντωση των ελληνικών πληθυσμών. Άλλωστε, από το φθινόπωρο του 1922, η Ελλάδα χρειαζόταν άμεσα την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών. Οι ελληνικοί πληθυσμοί είχαν αποχωρήσει χωρίς να υπάρχει ελπίδα επιστροφής, ενώ παρέμενε περίπου μισό εκατομμύριο Τούρκων. Η αποχώρηση των Τούρκων αποτέλεσε βασική προϋπόθεση για την ανταλλαγή, ώστε να αξιοποιηθούν οι ακίνητες περιουσίες των Τούρκων για την αποκατάσταση των Ελλήνων προσφύγων από τη Μικρά Ασία. Στις 13 Οκτωβρίου του 1922 και κάτω από την πίεση του επικείμενου χειμώνα, ο Ελευθέριος Βενιζέλος έστειλε τηλεγράφημα στον επίτροπο της ΚΤΕ Φ. Νάνσεν, με το οποίο ζητούσε βοήθεια για δρομολόγηση της μετακίνησης των προσφύγων πριν την υπογραφή της συνθήκης.

Δ1.α

Σελ. 42-43: «Η διεύρυνση του ελληνικού κράτους... τεχνητές ελλείψεις»

Μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας το 1881, κατά μαρτυρία του κειμένου Α, και συγκεκριμένα κατά την περίοδο 1881-1895, ενέσκηψε στην ελληνική κοινωνία το ζήτημα της μεγάλης γαιοκτησίας με κέντρο τις πρόσφατα απελευθερωμένες εκτάσεις της Θεσσαλίας και της Άρτας. Επρόκειτο για ένα πρόβλημα το οποίο ως τότε είχε καταπολεμηθεί επαρκώς, ενώ αντιθέτως είχε ευνοηθεί η μικρή ιδιοκτησία και η οικογενειακή παραγωγή.

Δ1. Β

Σελ. 43 : «Οι πρακτικές αυτές δημιούργησαν... Κιλελέρ (1910).»

Σελ. 81 : «Στα εδάφη της Θεσσαλίας... τη θέση τους.»

Με την κυβέρνηση Τρικούπη η κατάσταση αυτή άλλαξε και οι δικαιούχοι των τσιφλικιών δικαιωμάτων στη Θεσσαλία και την Άρτα είναι πλέον οι πλούσιοι Έλληνες του εξωτερικού, ο οποίος υποχρεώθηκε να καλύψει την τάση τσιφλικοποίησης της Θεσσαλίας, τόσο νομικά και δικαστικά, καθώς και σε επίπεδο οικονομικής πολιτικής.

Από την άλλη, ο Δηλιγιάννης, σύμφωνα με το κείμενο Β, μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας, διεκδικεί με νομοσχέδια τη χορήγηση γης στους αγρότες, τη δημιουργία ταμείων αγροτικής πίστης και τη ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ τσιφλικάδων και αγροτών. Στην προσπάθειά του αυτή, έρχεται αντιμέτωπος με τους μεγαλογαιοκτήμονες και τους τρικουπικούς.

Επιπλέον, από το κείμενο Γ προκύπτει ότι η κυβερνητική παράταξη του Θεοτόκη παραχωρεί με τον νόμο της 9^{ης} Ιουλίου 1899 στους κατόχους τσιφλικιών ισχυρά μέσα για

την πειθάρχηση των κολίγων. Η τακτική αυτή οδηγεί σε κοινωνικές συγκρούσεις και ενίσχυση των κολίγων και των υποστηρικτών τους, που θα αναγκάσει την επόμενη κυβέρνηση του Θεοτόκη να καταθέσει νέο νομοσχέδιο το 1906 με σκοπό την αποδυνάμωση των δικαιωμάτων των κολίγων. Το αποτέλεσμα είναι έντονη αντίδραση από την πλευρά των τσιφλικάδων.

Σχόλιο

Σήμερα οι μαθητές διαγωνίσθηκαν στο μάθημα της Ιστορίας Προσανατολισμού. Τα θέματα ήταν κλιμακούμενης δυσκολίας και απαιτούσαν καλή κατανόηση της διδακτέας ύλης, καθώς και κριτική προσέγγιση στα θέματα Γ1 και Δ1. Αναλυτικότερα, η ομάδα Α' δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες. Η ομάδα Β' απαιτεί προσοχή στο ερώτημα Β1 και καλή κατανόηση των παραθεμάτων. Τέλος, το Δ1 απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή ως προς τη σύνθεση των αποσπασμάτων του σχολικού βιβλίου.

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΝΟΔΟΣ:

Ασημακόπουλος Παναγιώτης
Βούρτση Ζωή
Κακάμπουρα Ελένη
Κιούλου Ράνια
Λέντζιου Ελένη
Λέντζιου Έφη
Σαργέντη Σοφία
Σεφερλή Γιάννα